

apartheid-spørgsmålet. Rådets overvejelser desangående resulterede i en resolution, S/5386 af 7. august 1963. I denne opfordres FN's medlemslande til at undlade eksport af våben og militær udrustning til Sydafrika. Det blev ved resolutionens formulering og de til denne knyttede mundtlige kommentarer gjort klart, at rådet ikke herved betragtede sig som handlende indenfor pagtens kapitel VII, hvorfor opfordringen til medlemslandene ikke kunne have en for dem bindende karakter. Ved afstemningen i rådet undlod Storbritannien og Frankrig at stemme. Ikke desto mindre blev sikkerhedsrådets opfordring til en våbenembargo i modsætning til forsamlingens resolution om langt mere vidtgående sanktioner akcepteret af, såvidt ses, alle medlemsstater, dog for Storbritanniens vedkommende med visse forbehold og begrænsninger. Et af rådets afroasiatiske medlemmer fremlagt forslag om sanktioner af et omfang, svarende til de i forsamlingens resolution nr. 1761 omhandlede, fik ikke tilstrækkelig mange stemmer til vedtagelse.

2. På baggrund af den således foreliggende situation kan den oprindelige kerne i det, der siden udviklede sig til de såkaldte „danske tanker“ om apartheid-spørgsmålet, i grundtræk gengives som følger:

Selvom skærpede, ja de allerskarpeste, sanktioner imod den sydafrikanske regering kunne blive vedtaget og effektivt håndhævet, var det dog langtfra givet, at dette i sig selv ville afføde det ønskede resultat, nemlig afskaffelse af apartheid-politiken og indførelse af menneskeværdige tilstande for Sydafrikas afrikanske flertalsbefolkning. Man måtte herved holde sig for øje, at hvis der ikke anvistes et acceptabelt alternativ til den herskende politik, ville det være nærliggende af frygte, at et stadigt voksende sanktionspres udefra ville kunne bevirke, at den sydafrikanske befolkning af europæisk ekstraktion sluttede sig endnu nærmere sammen og ved skærpede politiforanstaltninger og endnu mere udtalte raceadskillelsesbestemmelser ville søge deres efter dansk opfattelse forfejlede og forkastelige politik tvunget igennem til det yderste. En sådan skærpelse af racepolitikken i Sydafrika ville næsten uundgåeligt lede til vold og blodsudgydelser, og dette ville igen let

medføre væbnet indgriben udefra, en udvikling der ville bringe verden som helhed uhyggeligt nær ved en storkrigs ulykker og uoverskuelige følger.

Hvad man således fra dansk side ønskede var, at FN ikke som hidtil skulle begrænse sig til fordømmelser og pression, altså til en negativ linie, men også og i særdeleshed skulle beskæftige sig positivt med sagen og overveje, hvorledes man kunne hjælpe alle grupper af den sydafrikanske befolkning til på fredelig måde at få roret lagt om og komme ud af den nuværende uholdbare situation.

Det var på forhånd klart, at tanker af denne art på et eller andet tidspunkt måtte uddybes i konkrete og praktisk formulerede forslag. Det var endvidere klart, at sådanne forslag i vidt omfang måtte tage stilling til de idealer, på hvilke man kunne ønske et nyt samfund i Sydafrika baseret, og at fornøden tilslutning til en sådan positiv tankegang måtte forudsætte, at den ledsagedes af tilsagn om støtte muligvis forstærket støtte, til den politik, der gik ud på at øve pression på den sydafrikanske regering. Med andre ord, man ønskede at vise den europæiske befolkning i Sydafrika et alternativ, men erkendte samtidig, at det kunne være nødvendigt at øve pres på den nævnte befolkning for at få den til at acceptere et sådant alternativ.

3. Den foran skitserede tankegang blev af den danske udenrigsminister forelagt på det nordiske udenrigsministermøde i Stockholm i begyndelsen af september 1963, hvor den vandt uforbeholden tilslutning fra såvel Norge som Sverige, medens Finland og Island af forskellige grunde var noget mere tilbageholdende

Resultatet af de 5 udenrigsministres drøftelser nedfældedes i et communiqué af 6. september 1963, hvis afsnit om Sydafrika havde følgende ordlyd:

„Ministrene bekræftede de nordiske regeringers skarpe fordømmelse af raceadskillelsespolitikken i Sydafrika og den sydafrikanske regerings vægring ved at tage noget som helst hensyn til den stærke og berettigede opinion, som er kommet til udtryk i De forenede Nationer. De udtalte tilfredshed med den beslutning, som sikkerhedsrådet fornylig har truffet, og hvori bl. a. med-